

Komentarz ZPP na temat Aktu w sprawie danych (*Data Act*)

Unia Europejska określiła kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy jako jeden ze swoich głównych priorytetów. Jednym z elementów podjętej inicjatywy jest Europejska strategia dotycząca danych. Strategia ma na celu utworzenie jednolitego rynku danych w Unii Europejskiej, który zwiększy konkurencyjność globalną Europy w zakresie dostępu do wykorzystania danych w gospodarce oraz zapewni kontrolę nad podmiotami generującymi dane. Ponadto, jest ona oparta na umiejscowieniu ludzi na pierwszym miejscu w rozwoju technologii, zagwarantowaniu praw użytkowników w świecie cyfrowym oraz ochronie i promocji wartości europejskich.

Komisja Europejska przedstawiła 23 lutego 2022 roku projekt rozporządzenia w sprawie zharmonizowanych zasad dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i korzystania z nich. Regulacja znana również jako Akt w sprawie danych (*Data Act*) jest drugim aktem prawa unijnego zaproponowanym w ramach Europejskiej strategii dotyczącej ochrony danych obok propozycji rozporządzenia – Akt w sprawie zarządzania danymi (*Data Governance Act*).

Założeniem projektu jest uczynienie Europy liderem globalnym w wykorzystaniu stale wzrastającego potencjału gospodarki opartej na danych. Rozwiązania bazujące na danych mogą przynieść wymierne korzyści dla przedsiębiorstw i konsumentów w Unii Europejskiej. Zwiększenie efektywności wykorzystania danych może obniżyć koszty wytworzenia nowych produktów oraz świadczenia usług a tym samym zwiększyć ich dostępność. Możliwe jest także zwiększenie równowagi i efektywności energetycznej oraz zmiana systemów transportowych na mniej emisyjne i wydajniejsze, co z kolei wspomogłoby realizację celów proklimatycznych ustanowionych w Europejskim Zielonym Ładzie.

Akt w sprawie danych reguluje stan prawny, uwarunkowania techniczne oraz kwestie ekonomiczne będące podstawą dla wykorzystania danych. Dąży on do uwolnienia niezagospodarowanego potencjału danych przemysłowych, których Komisji Europejskiej aż 80 procent pozostaje niewykorzystane.¹ Komisja zakłada, że do 2028 roku wartość PKB wygenerowana dzięki zwiększeniu użycia danych na podstawie nowych przepisów wzrośnie o 270 mld euro.²

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców (ZPP) jako pozytywnie ocenia zapisy zachęcające producentów do inwestowania w generowanie danych wyższej jakości. Uważamy, że jest to ważny czynnik prowadzący do zwiększenia konkurencji przedsiębiorstw oraz dobrobytu konsumentów w Unii Europejskiej.

Zauważamy jednak, że projekt nie ustrzegł się całkowicie mankamentów. Na słowa krytyki zasługuje zapis, który przyznaje rządowi oraz instytucjom publicznym Unii Europejskiej prawo dostępu do danych przedsiębiorstw w “wyjątkowej potrzebie”. Zgodnie z rozdziałem II projektu rozporządzenia, obowiązkowy i darmowy dostęp podmiotów publicznych do danych przedsiębiorstw powinien być

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_22_1113

² <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/83541>

uwarunkowany występowaniem „stanu zagrożenia publicznego”. Jego definicja znalazła swoje umiejscowienie w artykule 2, paragrafie (10) projektu rozporządzenia.³

„stan wyjątkowy” oznacza wyjątkową sytuację, która ma negatywny wpływ na ludność Unii, państwa członkowskiego lub jego części, grożącą poważnymi i trwałymi skutkami dla warunków życia lub stabilności gospodarczej albo znacznej degradacji aktywów gospodarczych w Unii lub odpowiedniego państwa członkowskiego;

Powyższa definicja daje duże ramy interpretacyjne dla zakwalifikowania danej sytuacji jako „stanu zagrożenia publicznego”. W związku z powyższym może wystąpić wysokie ryzyko nadużycia pozycji organu publicznego do wystąpienia o przekazanie danych w „wyjątkowej potrzebie”. Takie rozwiązanie będzie prowadziło do niższej pewności prawnej i może narazić przedsiębiorstwa na szkody wywołane przymusowym i nieodpłatnym ujawnieniem zgromadzonych danych.

Akt w sprawie danych, w artykule 20, wprowadza mechanizm odszkodowawczy w przypadkach przekazania danych w wyjątkowej potrzebie przez podmiot prywatny. Mechanizm ten jest jednak oparty na ogólnym sformułowaniu, które będzie wymagało każdorazowej skomplikowanej oceny względem poniesionych dodatkowych kosztów przez przedsiębiorcę. Takie postępowanie wydłuży proces rozpatrywania wniesionych wniosków oraz nie daje gwarancji pokrycia strat przedsiębiorstwa spowodowanego działaniem organu publicznego.

Podsumowując, ZPP popiera wzrost wykorzystania danych gromadzonych w Unii Europejskiej a także wyrównanie warunków ich uczciwego wykorzystania. Jednakże, w zaproponowanym brzmieniu, *Data Act* posiada pewne mankamenty prawne, które mogą prowadzić do osłabienia pozycji przedsiębiorstw względem podmiotów publicznych oraz wprowadzić niepewność prawną w zakresie egzekwowania prawa.

Wzywamy Europejskich prawodawców do zachowania proporcji w zakresie projektowanego rozporządzenia poprzez ograniczenie udostępnienia danych organom publicznym jedynie do bezwzględnie niezbędnych przypadków oraz zapobieżenia powstaniu przepisów, które mogłyby ograniczać rozwój ambitnych MŚP. W czasie negocjacji międzyinstytucjonalnych uważamy za niezbędne wypracowanie rozwiązań, które nie będą sprzeczne z obecnie funkcjonującymi oraz przyszłymi aktami legislacyjnymi z zakresu gospodarki cyfrowej.

³ <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/83521>